

2008 - Actie: Red de rechtshulp

bzz, donderdag 27 november 2008 - 15:40:40

Artikel 18 van de Grondwet verplicht de overheid om de toegang tot het recht voor alle burgers te garanderen. Wij hebben in Nederland een stelsel van gefinancierde rechtshulp dat geldt als één van de beste ter wereld. Het systeem is helder en inzichtelijk. Voor informatie, eenvoudig juridisch advies en verwijzingen kan de burger terecht bij het Juridisch Loket, en voor inhoudelijke rechtsbijstand bij de advocatuur. Gebruikers weten zich verzekerd van deskundige juridische bijstand. Die wordt op basis van een zogeheten toevoeging verleend.

Maar het kabinet vindt het stelsel te duur. Daarom is in het regeerakkoord afgesproken dat er jaarlijks 50 miljoen op de kosten van rechtsbijstand moet worden bezuinigd, op een totaal budget van 400 miljoen. Voor een deel is de overheid zelf verantwoordelijk voor die kosten: bijna 60% van alle toevoegingen betreft procedures tegen de overheid. Denk aan zaken over uitkeringen en sociale voorzieningen, vreemdelingenrecht en strafrecht. Bovendien steeg het aantal toevoegingen in strafzaken door nieuwe restrictieve wetgeving de afgelopen vijf jaar met 63 procent.

Het kabinet heeft een woud aan voorstellen gelanceerd om jaarlijks 50 miljoen te bezuinigen. Het comité 'Red de rechtshulp' ziet dat de voorstellen van het kabinet voor een deel constructief zijn. Zo zijn er voorstellen die beogen het aantal procedures tegen de overheid terug te dringen. Men wil dit bereiken door allerlei uitvoeringsinstanties beter, klantvriendelijker en efficiënter te laten werken. Uitstekend.

Echter één van de voorstellen tast volgens ons het fundament van het stelsel aan

Nu kan iedereen met een inkomen tot $\leq 22\,900$ (alleenstaand) of $\leq 32\,400$ (gehuwd/samenwonend) een toevoeging aanvragen; ongeveer 40% van de Nederlandse bevolking. Op grond van dit voorstel kunnen straks alleen mensen met inkomens tot $\leq 16\,200$ (alleenstaand) of $\leq 22\,500$ (gehuwd/samenwonend) nog aanspraak maken op gefinancierde rechtshulp voor al hun juridische problemen.

Straks vallen ruim twee miljoen Nederlanders buiten de boot die meer verdienen dan het minimum, maar minder dan modaal. Dit berekende de Nederlandse Orde van Advocaten aan de hand van cijfers van het CBS. Zij zullen voor juridische hulp bij arbeidsconflicten, letselschadezaken, conflicten met burens en bedrijven of geschillen met de overheid zelf iets moeten regelen. De Staatssecretaris stelt voor dat zij een rechtsbijstandsverzekering afsluiten of lid worden van een vakbond. Overige zaken, zoals het strafrecht, worden nog wel door de overheid vergoed, maar de eigen bijdrage blijft in die gevallen gehandhaafd.

Bedenk echter dat de gemiddelde burger hooguit twee keer in zijn leven een beroep doet op een rechtsbijstandverlener. In het huidige stelsel wordt alleen bij gebruik betaald. Als dit bezuinigingsplan doorgaat, gaat het kabinet ervan uit dat veel rechtzoekenden een verzekering afsluiten. Men sluit die min of meer voor het leven af en betaalt dus ook levenslang of men er gebruik van maakt of niet.

Het kabinet beweert dat het huidige stelsel de vraag naar rechtshulp opstuwet: omdat rechtshulp (bijna) gratis is, procedeert de burger

naar lieve lust. Wij vinden dat klinkklare onzin. Niemand procedeert voor zijn lol. Dat blijkt al uit het voorstel van het kabinet zelf: de groep van 2 miljoen mensen die straks wordt buitengesloten, krijgt jaarlijks ongeveer 18.000 toevoegingen. Dat betekent dat minder dan 1% van hen een beroep doet op deze vorm van rechtshulp!

Het comit é vreest dat het beoogde stelsel voor de rechtzoekende, zelfredzaam of niet, een onbegrijpelijke warboel wordt. Nu geldt alleen een inkomensgrens, en is de situatie voor rechtzoekende én advocaat duidelijk. Straks moet niet alleen naar inkomen worden gekeken, maar ook naar de soort zaak. Voor bepaalde zaken, met name personen- en familierecht en strafrecht, zullen burgers namelijk nog w èl een toevoeging kunnen krijgen. Die afbakening is in de praktijk lastig. Er kan samenhang tussen verschillende problemen zijn: dan moet de burger voor het ene probleem naar een advocaat en voor het daarmee verwante probleem naar zijn verzekeraar. Ook kunnen problemen op een grensgebied liggen, en kan de burger van het kastje naar de muur worden gestuurd door verzekeraar en Raad voor Rechtsbijstand. Niet effici ënt en enorm ingewikkeld! De rechtsbijstand verzekering zal geen verplichte verzekering worden en het comit é denkt dat velen zich niet zullen verzekeren, simpelweg omdat zij het niet kunnen betalen. De Staatssecretaris wil voor onverzekerden een vangnetregeling optuigen, gebaseerd op een wetsartikel uit 1983. Deze mensen zullen toch bij de advocatuur moeten aankloppen, maar zonder dat zij hun rekening kunnen betalen. Advocaten mogen slechts een deel van de kosten in rekening brengen, en krijgen bovendien een groot incassorisico. Dat is w é ér een variant in het gemengde en zeer onduidelijke stelsel!

Volgens de Staatssecretaris gaat de burger er met dit voorstel op vooruit. Zij refereert aan een grotere keuzevrijheid voor de zelfredzame burger. Wij vinden dat juist die keuzevrijheid in het geding komt. Immers: wie een claim legt bij een rechtsbijstandsverzekeraar moet eerst het oordeel van de verzekeringsmaatschappij afwachten alvorens juridische bijstand (al dan niet door een advocaat) te krijgen. De verzekeringsmaatschappij heeft daarbij nooit alleen het belang van de klant voor ogen. Die zal naast een juridische afweging ook altijd een kosten-batenafweging maken, en bijvoorbeeld eerder tot schikking overgaan of geen rechtshulp verlenen. Advocaten houden w èl alleen het belang van hun cli ënt voor ogen en gaan tot het uiterste.

Een tweede voorstel dat het comit é zeer ernstige zorgen baart, is het voorstel om in het strafrecht pas op het moment van de gevangenhouding over te gaan tot het verstrekken van een ambtshalve toevoeging.

Dat betekent dat degenen die bijvoorbeeld hun proces thuis mogen afwachten pas op het allerlaatste moment zullen worden bijgestaan door een advocaat. Zeker in het strafrecht is rechtsbijstand in het begin van cruciaal belang. Dat heeft de Schiedammer Parkmoordzaak aangetoond. Door dit voorstel wordt de *equality of arms* nog meer aangetast. Het comit é meent dat in tijden waarin de overheid steeds rigider en repressiever te werk gaat, en waarin de jurisdisering van het maatschappelijk verkeer hand over hand toeneemt, het van essentieel belang is dat burgers zich kunnen verweren en op goede rechtshulp kunnen rekenen.

De plannen van de staatssecretaris werken naar de mening van het comiti é 'Red de Rechtshulp' rechtsongelijkheid en rechtsonzekerheid in de hand. Dit wil het comit é niet laten gebeuren. Daarom springen zij op de bres en vragen zij u dringend hun actie te steunen door deze [petitie](#) te ondertekenen.

(bron: [red de rechtshulp](#), 26 november 2008)